MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI'NIN İMZALANMASI VE UYGULANMASI

Öğrencinin
Adı Soyadı: ..... Sınıfı: ..... No.: .....

Konu Özeti

OSMANLI DEVLETİ'NİN I. DÜNYA SAVAŞI'NDAN ÇEKİLME NEDENLERİ

- Osmanlı Devleti'nin, cephelerde yaşadığı başarısızlıklar,
- Müttefikleri ile olan kara bağlantısının kesilmesi,
- Wilson İlkelerine güvenilmesi gibi nedenlerden dolayı Osmanlı Devleti savaştan çekilmek zorunda kalmıştır.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI	
Madde	Amaç - Yorum
İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehdit eden bir durum olursa herhangi bir stratejik noktayı işgal edebilecektir (7. Madde).	Yapacakları işgallere yasal dayanak oluşturmak
Doğu'daki altı vilayette (Sivas, Elâzığ, Diyarbakır, Bitlis, Erzurum, Van) karışıklık çıkarsa İtilaf Devletleri bu illeri işgal edebilecektir (24. Madde).	Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmak
Tüm telsiz, telgraf hatlarının kontrolü, Toros tünelleri ve bütün demir yollarının denetimi İtilaf Devletleri tarafından sağlanacaktır.	Halkın işgallerden haberdar olmasını ve örgütlenmesini engellemek
İtilaf Devletleri'nin esirleri serbest bırakılacak, Osmanlı esirleri serbest bırakılmayacaktır.	Uluslararası eşitlik ilkesine aykırı bir durumdur.
Boğazlar geçiş için açık olacaktır. İtilaf Devletleri Karadeniz ve Çanakkale istihkâmlarını işgal edecektir.	Anadolu ve İstanbul arasındaki bağlantıyı koparmak
Sınırların korunması ve iç güvenliğin sağlanması için gerekli askerin dışında Osmanlı ordusu terhis edilecektir.	Osmanlı Devleti'ni savunmasız bırakmak

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI'NDAN SONRA YAPILAN İŞGALLER			
İngilizler	Fransızlar	İtalyanlar	Yunanlar
İlk olarak Musul'u, daha sonra Antep, Urfa ve Maraş'ı işgal etti. Samsun, Çanakkale, Kars, Batum ve Ardahan'a asker çıkardı.	Adana ve Mersin çevresini işgal etti.	Antalya, Konya ve Muğla çevresini işgal etti.	İzmir ve Doğu Trakya'yı işgal etti.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI'NA KARŞI OLUŞAN TEPKİLER		
İstanbul Hükûmeti'nin Tepkisi	**Mustafa Kemal'in Tepkisi**	**Türk Halkının Tepkisi**
İşgallerin geçici olduğunu söyleyerek teslimiyetçi bir tutum sergilemiştir.	Antlaşma maddelerinin açık olmadığını, işgallerin haksız olduğunu söylemiştir. "Geldikleri gibi giderler." diyerek mücadeleci ve kararlı bir tutum sergilemiştir.	Protesto mitingleri düzenlemiş, millî cemiyetleri kurmuş ve Kuvayımilliye ruhu oluşmuştur.

1. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İtilaf Devletleri, başta İzmir olmak üzere yurdumuzun birçok bölgesini işgal ederek Türk milletini ve vatanımızı yok etmek istediklerini açıkça gösterdiler. Diğer yandan İtilaf Devletleri'nden cesaret alan bazı azınlıklar, bulundukları bölgelerde bağımsız devlet kurmak amacıyla silahlı çeteler kurdular. Mondros Ateşkes Antlaşması'na dayanarak Osmanlı ordusu terhis edildiğinden ülkede işgallere karşı koyacak düzenli askerî birlikler yoktu. Bu durum karşısında Türk milleti, her türlü imkânsızlığa rağmen kendini ve bağımsızlığını korumak için harekete geçti.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Türk milleti işgaller karşısında vatanseverlik duygusuyla hareket etmiştir.
B) Antlaşmayla azınlıklar ayrılıkçı faaliyetlerini artırmıştır.
C) Ermeniler Rusların desteğiyle doğuda bir devlet kurmak istemiştir.
D) Mondros Ateşkes Antlaşması, Osmanlı Devleti'ni savunmasız bırakmıştır.

2. Birinci Dünya Savaşı'nın sonucunda imzalanan antlaşmalar, İttifak Devletleri için oldukça ağır koşullar içermiştir. Yenilen devletler bu antlaşmalarla toprak kaybetmiş, ağır savaş tazminatları ödemek zorunda bırakılmıştır. Ayrıca askerî ve ekonomik alanlarda ciddi kısıtlamalarla karşı karşıya kalmışlardır. İtilaf Devletleri bu tutumlarıyla, daha önce verdikleri sözlere rağmen Wilson İlkelerine uymadıklarını göstermiştir.

Bu bilgilere göre,

I. Antlaşmalar yenilen devletlere ekonomik yükler getirmiştir.
II. Dünyada kalıcı bir barış ortamı sağlanmıştır.
III. İtilaf Devletleri, çıkarlarına uygun hareket etmişlerdir.
IV. Wilson İlkeleri, ateşkesin temel dayanağını oluşturmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve IV

3. Wilson İlkelerinde, galip devletlerin mağlup devletlerden toprak ve savaş tazminatı almaması ile Osmanlı Devleti'nde Türklerin çoğunlukta olduğu bölgelerde bağımsızlığın sağlanması öne çıktı. Ancak buna rağmen İtilaf Devletleri, daha önce yaptıkları paylaşım tasarılarını tekrar gözden geçirmek amacıyla 18 Ocak 1919'da Paris Barış Konferansı'nı düzenledi. Konferansa Ermeni, Rum ve Arap temsilciler de çağrıldı. Yunanistan, Batı Anadolu'da Rum nüfusun çoğunlukta olduğunu ileri sürerek bu bölgenin kendisine verilmesini istedi. İngiltere ve Fransa'nın desteğiyle İzmir ve Batı Anadolu'nun, Yunanistan'a bırakılması kararlaştırıldı. İtalya bu karara tepki gösterse de kararı kabul etmek zorunda kaldı.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İtilaf Devletleri arasında görüş ayrılığı başlamıştır.
B) Konferansta Wilson İlkelerine uygun hareket edilmiştir.
C) Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü korunmuştur.
D) Rusya'nın çekilmesi paylaşımların yeniden yapılmasına neden olmuştur.

4. "İtilaf Devletleri çeşitli bahanelerle Mondros Ateşkes Antlaşması'nın maddelerini kullanarak Osmanlı topraklarındaki işgallerini genişlettiler. Amaçları Türk milletini kolay bir şekilde etkisiz hâle getirmek ve halkın işgallere karşı harekete geçmesini önlemekti."

Buna göre aşağıdaki maddelerden hangisi bu düşünceye kanıt olarak gösterilemez?

A) Hükûmet haberleşmesi dışında bütün haberleşme, ulaşım, araç ve gereçleri İtilaf Devletleri'nin kontrolünde olacak.
B) İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması hâlinde herhangi bir stratejik noktayı işgal etme hakkına sahip olacak.
C) Sınırların korunması ve iç güvenliğin sağlanması dışında Osmanlı ordusu derhâl terhis edilecek.
D) Osmanlı savaş esirleri serbest bırakılmayıp İtilaf Devletleri'nin elinde kalacak.

5. İzmir'in işgaline karşı verilen tepkiler şu şekildedir:

İstanbul Hükûmeti: İşgaller geçicidir, İtilaf Devletleri'ni kızdıracak tutum ve davranışlardan kaçınılmalıdır.

Mustafa Kemal Paşa: Ateşkesten hemen sonra kanunsuz bir şekilde yapılan işgallere karşı çıkılmalıdır.

Türk Milleti: İşgalcilerle ve onlardan cesaret alarak bölücü faaliyetlerini yoğunlaştıran azınlıklarla mücadele edilmelidir.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Yapılan işgaller karşısında ortak bir tutum sergilenmiştir.
B) Mustafa Kemal Paşa, işgalleri hukuka aykırı bularak reddetmiştir.
C) İzmir'in işgali, Türk milletinde millî direniş duygusunu güçlendirmiştir.
D) İstanbul Hükûmeti, işgaller karşısında teslimiyetçi bir tutum sergilemiştir.

6. İstanbul'un işgal edilmesi ülkede büyük yankı uyandırdı. Sultanahmet Meydanı'nda bir miting düzenlendi. Mitingde konuşmacılardan biri olan Muallimler Cemiyeti Başkanı Nakiye (Elgün) Hanım, şu sözleri ile meydanı inletti:

"Efendiler, size memleketin bir kadını sıfatıyla hitap ediyorum. Fatih'in, Selim'in, Süleyman'ın mezarlarını, atalarının ölümsüz anıtı olan camileri, türbeleri bırakıp çıkacak içinizde bir erkek var mıdır? Ben hayal edemiyorum, çıkmayacaksınız, bırakmayacaksınız. Biz de daima sizinle beraber olacağız. Hayatından ziyade sevdiği evlâdını vatan sevgisine feda eden kadınlarımızın can ile sevdiği İstanbul için canını feda edeceğine elbette inanırsınız. Önümüzde açık iki yol var: Biri, tarihimize şanımızla devam etmek, diğeri gözlerimizle beraber tarihimizi de kapayıp sonsuzluğa götürmektir."

Buna göre Nakiye Hanım'ın sözleri ile ilgili,

I. İşgale karşı topyekûn bir mücadele başlamıştır.
II. Halk, işgaller karşısında tepki göstermiştir.
III. Türk kadınının, sorumluluktan kaçınmayacağını belirtmiştir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III

7. Birinci Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti, İtilaf Devletleri tarafından paylaşılmaya başlanmıştı. Devletin yönetim merkezi olan İstanbul, fiilen işgal edilmiş; halk ise çaresizlik içinde beklemeye başlamıştı. Padişah ve hükûmet üyeleri, işgalci devletlerin isteklerini yerine getirerek mevcut düzeni korumaya çalışıyor; halkın tepkisine karşı sessiz kalıyordu.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Başkentin ele geçirilmesiyle Osmanlı Devleti resmen sona ermiştir.
B) İşgalci devletler merkezî otoriteyi kullanarak süreci yönetmiştir.
C) Hükumet halkın istekleri doğrultusunda hareket etmiştir.
D) Halkın, direniş cemiyetleri kurarak işgallere karşı örgütlenmiştir.

8. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın maddelerinden bazıları şunlardır:

- Karadeniz'e geçiş için Çanakkale ve İstanbul Boğazları açılacak. Karadeniz ve Çanakkale istihkâmları İtilaf Devletleri'nce işgal edilecek.
- Sınırların korunması ve iç güvenliğin sağlanması dışında Osmanlı ordusu derhâl terhis edilecek.
- İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması hâlinde herhangi bir stratejik noktayı işgal etme hakkına sahip olacak.
- Hükûmet haberleşmesi dışında bütün haberleşme, ulaşım, araç ve gereçleri İtilaf Devletleri'nin kontrolünde olacak.

Buna göre İtilaf Devletleri;

I. Boğazlardaki ticareti canlandırmak,
II. Halkın örgütlenmesini engellemek,
III. Doğu Anadolu'da Ermeni devleti kurmak,
IV. Osmanlı Devleti'ni savunmasız bırakmak

hedeflerinden hangilerini gerçekleştirmek istemiştir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV D) III ve IV

9. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasıyla Osmanlı ordusu terhis edilmiş ve tüm haberleşme ulaşım ağları İtilaf Devletleri'nin kontrolüne geçmiştir. Özellikle 7. madde, güvenlik tehdidi bahanesiyle her türlü stratejik noktanın işgaline yasal kılıf hazırlamıştır. Bu durum, Türk milletinin savunma reflekslerini kırmayı ve olası bir direnişi örgütlenmeden bastırmayı amaçlamıştır.

Buna göre İtilaf Devletleri'nin Mondros sonrası stratejisi için hangisi söylenebilir?

A) Anadolu'nun demografik yapısını korumak
B) Azınlıkların haklarını güvence altına almak
C) Antlaşma şartlarını hafifletmek
D) İşgalleri kalıcı hâle getirmek

10. Mondros Ateşkesi sonrasında başlayan işgaller, tepkiye yol açtı. Çeşitli yerleşim merkezlerinde kurulmuş olan cemiyetler, işgali kınayan protesto telgrafları gönderdi. Erzurum'da Doğu İlleri Müdâfaa-i Hukuk Cemiyetinin düzenlediği mitingde, Rumların baskınına uğrayan İzmir ve çevresinde olduğu gibi Ermenilerin de Erzurum'a saldıracaklarına artık şüphe kalmadığı, yapılacak olanın teşkilatlanarak saldırganlara karşı koymak olduğu belirtildi. Sadece İstanbul ve Erzurum'da değil Kütahya, Konya gibi yurdun çeşitli bölgelerinde de mitingler gerçekleştirildi.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Halk, İstanbul Hükûmeti'ne olan inancını korumuştur.
B) Miting ve protestolar Batı Anadolu'da yoğunlaşmıştır.
C) Türk halkı örgütlenerek toplumsal direniş göstermiştir.
D) Gizli antlaşmalarla İzmir'in Yunanlara verilmesine karşı çıkılmıştır.

Cevap anahtarı için karekodu okutunuz.